Sistem Yaklaşımı Nedir?

Sistem Yaklaşımı Nedir? Organizasyonları ve diğer sosyal yapıları anlamak için kullanılan temel bir teorik çerçevedir. Bu yaklaşım, **Organizasyonları çevreleriyle sürekli etkileşim halinde olan karmaşık bütünler olarak ele alır**.

Sistem Yaklaşımının Temel Özellikleri

İşte Sistem Yaklaşımı'nın temel özellikleri ve kavramları:

- **Organizasyon Bir Sistemdir:** Sistem yaklaşımına göre **Organizasyon, belirli amaçlara ulaşmak için bir araya gelmiş, birbirleriyle karşılıklı etkileşim içinde olan parçalardan (alt sistemlerden) oluşan bir bütündür**. Bu parçalar birbirine bağımlıdır ve birindeki değişiklik diğerlerini de etkileyebilir.
- **Açık Sistemler:** Sistem yaklaşımının Organizasyon teorisine getirdiği en önemli kavramlardan biri **çevre**dir. Bu bağlamda Organizasyonlar, **çevreleriyle sürekli olarak girdi alışverişinde bulunan "açık sistemler"** olarak tanımlanır. Açık sistemler, hayatta kalmak için çevrelerinden enerji (hammadde, insan gücü, bilgi vb.) alırlar.
- **Kapalı Sistemler:** Açık sistemlerin aksine, **kapalı sistemler çevreleriyle etkileşimde bulunmayan, kendi kendine yeten sistemlerdir**. Ancak sosyal Organizasyonların doğası gereği genellikle açık sistemler olduğu kabul edilir.
- **Girdi-İşleme-Çıktı:** Açık sistemler modeli, Organizasyonların işleyişini temel bir döngü olarak açıklar:
  - **Girdiler:** Organizasyonun çevresinden aldığı kaynaklardır (insan, materyal, bilgi, enerji, finansman vb.).
  - **İşleme (Dönüşüm):** Organizasyonun girdileri kullanarak yeni ürünler, hizmetler veya bilgiler oluşturduğu süreçtir.
  - **Çıktılar:** İşleme sonucunda ortaya çıkan ve çevreye sunulan ürünler, hizmetler, fikirler, bilgiler vb.'dir.
- **Geri Bildirim (Dönüt):** Sistemlerin çevrelerinden ve kendi iç işleyişlerinden elde ettikleri bilgilerdir. Geri bildirim, sistemlerin **kendilerini düzeltmelerine, uyum sağlamalarına ve etkinliklerini artırmalarına** yardımcı olan önemli bir mekanizmadır. Negatif geri bildirim istikrarı sağlarken, pozitif geri bildirim değişimi teşvik edebilir.
- **Sistem Özellikleri:** Katz ve Kahn (1977), açık sistemlerin ortak özelliklerini şöyle sıralamışlardır:
  - **Enerji Alma:** Çevreden kaynak edinme.
  - **Enerji İşleme:** Alınan enerjiyi dönüştürme.
  - **Çıktı:** Dönüştürülen enerjiyi çevreye sunma.
  - **Olaylar Döngüsü Olarak Sistem:** Enerji alışverişinin döngüsel olması.
  - **Negatif Entropi:** Sistemin kullanabileceğinden fazla enerji toplayarak daha uzun ömürlü olması.
  - **İstikrar:** Değişime tepki gösterme veya büyüme yoluyla önlem alma.

    - **Farklılaşma:** İş bölümü ve uzmanlaşma ile karmaşıklaşmaya yönelme.
    - **Eşsonuçluluk:** Farklı başlangıç noktalarından ve yollardan aynı sonuca ulaşabilme.
- **Alt Sistemler:** Organizasyonlar genellikle temel işlevleri yerine getiren çeşitli alt sistemlerden oluşur. Katz ve Kahn altı temel alt sistem tanımlamıştır: üretim, destekleyici, varlık koruma, uyumlayıcı ve yönetsel alt sistemler. Yönetsel alt sistemin temel işlevlerinden biri alt sistemlerin eşgüdümlenmesi ve denetimidir.
- **İletişimin Önemi:** Sistem yaklaşımı **iletişimi Organizasyonun özü olarak görür** ve sadece Organizasyon içi değil, **Organizasyon-çevre ilişkileri açısından da önemini vurgular**. Bilgi alışverişi, Organizasyonel denetim ve karar verme için kritik öneme sahiptir.
- **Çevreye Uyum:** Açık sistemler, varlıklarını sürdürebilmek için **çevrelerindeki değişimlere uyum sağlamak zorundadırlar**. Bu uyum mekanizmaları karar, kontrol ve besleme alt sistemlerini içerir.
- **Sistem Sınırları:** Sistem ile çevresi arasındaki etkileşimi belirleyen sınırlardır. Bu sınırlar, hangi girdilerin kabul edileceğini ve kimlerin sisteme dahil olacağını belirler.
- **Sistem Perspektifi:** Hem Organizasyonun dış çevrenin beklentilerine duyarlılığını (dış perspektif) hem de Organizasyon içindeki farklı alt sistemlerin ihtiyaçlarını anlamayı (iç perspektif) içerir.

Sistem yaklaşımı, **modern Organizasyon teorisinin temel taşlarından biridir**. Klasik ve neo-klasik yaklaşımların eksikliklerini gidermeye çalışarak, Organizasyonları daha **bütüncül ve çevreleriyle etkileşim içinde** anlamayı hedefler. Önceki konuşmamızda belirttiğimiz gibi, modern Organizasyon teorisi **sistem ve durumsallık (koşul bağımlılık) yaklaşımlarını** içerir. Durumsallık yaklaşımı, Organizasyon yapısının ve yönetiminin, Organizasyonun içinde bulunduğu **durum ve koşullara** bağlı olduğunu vurgularken, sistem yaklaşımı bu durumları ve koşulları **sistemin bir parçası ve çevresiyle olan ilişkisi** içinde ele alır.

Sistem yaklaşımı, **eğitim yönetimi gibi farklı alanlara da uygulanmıştır**, okullar da çevrelerinden girdi alan, bunları işleyen ve çevreye çıktı veren açık sosyal sistemler olarak incelenir.

Ancak sistem yaklaşımı bazı eleştirilere de maruz kalmıştır. Örneğin, Organizasyonun ihtiyaç duyduğu **işbirliğinin ne zaman ve nasıl sağlanacağı veya Organizasyon yapısı ile çevresi arasındaki çatışmalara ilişkin yeterli bilgi vermediği** belirtilmiştir. Yine de **karmaşıklık teorisi gibi sonraki teoriler, sistem yaklaşımının bütüncül bakış açısına önemli ölçüde borçludur**.